

การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอตส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย

นางสาววัชรพร กุลพิลิตธิเจริญ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-837-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๑๙๔๒๙๖๙๐

THE CONTENT ANALYSIS OF AIDS IN THAILAND'S NEWSPAPERS

Miss Watchareeporn Kulpisitthicharoen

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication**

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

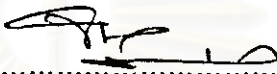
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

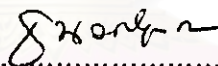
ISBN 974-334-837-9

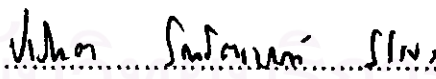
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอตสในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย
โดย นางสาววัชรวิพร กุลพิลิตธิเจริญ
ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล

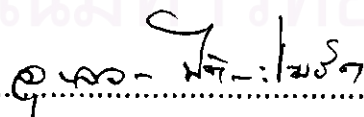
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไวยมิต)

วัชรินทร์ กุลพิสิทธิ์เจริญ : การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย
(THE CONTENT ANALYSIS OF AIDS IN THAILAND'S NEWSPAPERS)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาวิชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, 191 หน้า

ISBN 974-334-837-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณเนื้อหาที่ ความถี่, ประเด็น, รูปแบบ, ทิศทาง, แหล่งข่าว ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2527 จนกระทั่ง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 รวมทั้งศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวทางในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ทั้งในด้านเนื้อหาที่, ความถี่มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพทั้งปริมาณ โดยหนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีเนื้อหาและความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์มติชนและไทยรัฐตามลำดับ 2. พบว่ามีการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ 17 ประเด็น โดย 5 ประเด็นแรกที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับนำเสนอมากที่สุดคือ บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์, กิจกรรมด้านเอดส์, สถานการณ์ด้านเอดส์, การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์, โรคเอดส์ การติดต่อ การป้องกันรักษาและผลกระทบ 3. รูปแบบในการนำเสนอพบว่ามี 7 รูปแบบได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ตอบปัญหาทางการแพทย์ บทบรรณาธิการ สารคดี บทสัมภาษณ์ คอลัมน์แสดงความคิดเห็น 4. ทิศทางในการนำเสนอ พบว่ามีการนำเสนอในทิศทางเชิงเป็นกลางมากที่สุด รองมาคือทิศทางเชิงลบและทิศทางเชิงบวกตามลำดับ 5. แหล่งข่าวในการนำเสนอเรื่องเอดส์ พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยมีการใช้แหล่งข่าวถึง 13 แหล่งข่าว โดยแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกได้แก่ บุคคลที่ไม่ได้ระบุแหล่งที่สังกัด, สำนักข่าวต่างประเทศ, กระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่, องค์กรภาครัฐและ NGO ตามลำดับ 5. หลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขสามารถแบ่งการศึกษาได้เป็น 4 ประเด็น คือ 1. สาเหตุที่เรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระ 2. ปัจจัยในการกำหนดวาระเอดส์ 3. กระบวนการในการกำหนดวาระเอดส์ 4. ข้อจำกัดในการกำหนดวาระเอดส์

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต..... วัชรินทร์ กุลพิสิทธิ์เจริญ
สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... วิภา สถาปิตานนท์
ปีการศึกษา..... 2542..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

WATCHAREEPORN KULPISITTHICHAROEN : THE CONTENT ANALYSIS OF AIDS IN THAILAND'S NEWSPAPERS. THESIS ADVISOR : PARICHART STHAPITANONDA, Ph.D. 191 PP. ISBN 974-334-837-9

The objective of this research is to study spaces, frequencies, issues, forms, dimensions and sources of AIDS coverage in Thailand's three daily newspapers (Thairat, Matichon and Bangkok Post) between January 1984 to July 1999, and the criteria of AIDS' agenda-setting revealed by editors and journalist, from these newspapers. The content analysis and in-dept interview, were used to collect data.

The results of this study show that 1) quality newspapers present more spaces and frequencies on AIDS than semi-quality and semi-popular newspaper. Bangkok Post presents most spaces and frequencies, second is Matichon and Thairat respectively. 2) Three chosen newspapers report 17 major HIV/AIDS issues. The 5 most frequent issues are various groups of people and HIV/AIDS, activities fighting against HIV/AIDS, HIV/AIDS situation, scientific discovery-vaccine and drug, HIV/AIDS-transmission-prevention and effect . 3) Information was presented in 7 forms classified as news, articles, features, editorials, health columns, interview and opinion from readers. 4) Dimensions of news coverage are most neutral, negative and positive respectively. 5) Three newspapers in Thailand use 13 sources of news. First 5 most used sources are people without identifying organization, news syndicates, Ministry of Public Health and officers, governmental organization and NGOs respectively. 5) The criteria of agenda-setting revealed by editors and journalist can be categorized into 4 topics as reason for selection of AIDS issues, factors, process and limitation of HIV/AIDS agenda-setting.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ภูษิตา คุณวิจิตรศิลป์
สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Parichart Sthapitanonda, Ph.D.
ปีการศึกษา..... 2542..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้มีพระคุณ
หลายท่านทั้งที่ระบุในที่นี้และไม่ได้ระบุ

ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยตรวจทาน แก้ไข และให้คำแนะนำตลอดเวลาที่ผ่านมา รองศาสตราจารย์ ดร.ธน
วดี บุญลือ ที่สละเวลาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนา
โฆสิตที่ให้คำแนะนำและบอกแนวทางในการปรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งบุคคลทั้งสามท่านนี้มี
ส่วนอย่างมากต่อความสำเร็จในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณคุณภัทระ คำพิทักษ์ จากหนังสือพิมพ์มติชน คุณสุทธิวรรณ ไสวแสนยากรจาก
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและคุณอากาศลักษณ์ ปาติยเสวี จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า
ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาประกอบวิทยานิพนธ์ทั้งๆ ที่บางท่านกำลังป่วย

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ร่วมชั้นที่คอยเป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือตลอดเวลา
สองปีที่ผ่านมา ทั้งการเรียน การสอบ การทำวิทยานิพนธ์ โดยเป็นทั้งเพื่อนเที่ยวและเพื่อนแท้ในขณะเดียว
กัน ทั้งนี้ไม่สามารถจะเอ่ยนามเพื่อนๆ ทุกคนได้หมด ขอขอบคุณคณะนิเทศศาสตร์ จุฬา ฯ ที่ทำให้พบ
มิตรภาพอันงดงามซึ่งจะอยู่ในใจตลอดไป ขอขอบคุณ UNAIDS ที่เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการค้นคว้า
และเป็นสถานที่ทำงานที่ให้ประสบการณ์ชีวิตอันมีค่า ขอขอบคุณหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานทุกคนที่คอยถามไถ่
เรื่องการเรียนรู้และอนุญาตให้ลาหยุดได้บ่อยครั้ง ขอขอบคุณพ่อแม่ ครอบครั้ว และญาติมิตรทุกคนที่ทำให้ชีวิตมี
ความสุขไปกับการเรียนปริญญาโท

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านและสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่ได้ขัดเกลาความคิดและ
ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนสามารถประสบความสำเร็จในวันนี้ได้ ขอขอบคุณมากค่ะ

วัชรินทร์ กุลพิสิทธิเจริญ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	16
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	16
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	17
1.5 ขอบเขตในการวิจัย.....	19
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
2. ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.1 แนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับสังคม.....	21
2.2 แนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับสุขภาพ.....	26
2.3 บทบาทของสื่อมวลชนกับเฮดส์.....	29
2.4 บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์.....	32
2.5 การกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา.....	45
2.6 แบบจำลองผู้เฝ้าประตูของเวสเลย์และแมคคลิน.....	57
2.7 ทฤษฎีองค์การ.....	60
2.8 แนวทางการนำเสนอเรื่องเฮดส์.....	62
2.9 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา.....	66
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	72
3.1 ประชากร.....	72
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	74
3.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
3.4 การรวบรวมข้อมูล.....	77
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78

สารบัญ (ต่อ)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4. ผลการวิจัย.....	80
4.1 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1.....	81
4.2 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2.....	83
4.3 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3.....	87
4.4 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 4.....	89
4.5 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 5.....	92
4.6 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 6.....	102
5. สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	125
5.1 ความดีและเนื้อที่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์.....	125
5.2 ประเด็นเรื่องเอดส์.....	128
5.3 รูปแบบการนำเสนอเรื่องเอดส์.....	133
5.4 ทิศทางการนำเสนอเรื่องเอดส์.....	134
5.5 การใช้แหล่งข่าวเรื่องเอดส์.....	138
5.6 หลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์.....	139
5.7 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	147
5.8 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต.....	150
รายการอ้างอิง.....	152
ภาคผนวก.....	156
ประวัติผู้เขียน.....	191

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงปริมาณความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับ.....	81
2 แสดงปริมาณเนื้อที่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับ.....	82
3 แสดงประเด็นเรื่องเอดส์ที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับนำเสนอ.....	83
4 แสดงประเด็นเรื่องเอดส์ที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดห้าลำดับแรก.....	85
5 แสดงรูปแบบที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับนำเสนอ.....	87
6 แสดงทิศทางในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับ.....	89
7 แสดงทิศทางในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับ.....	90
8 แสดงประเภทของแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับเลือกใช้.....	92
9 แสดงประเภทของแหล่งข่าวที่ใช้มากที่สุดสามลำดับแรก.....	94
10 แสดงการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.....	96
11 แสดงการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน.....	98
12 แสดงการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ Bangkok Post.....	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. สาเหตุที่เรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระ.....	103
2. ปัจจัยในการกำหนดวาระเอดส์.....	108
3. กระบวนการในการกำหนดวาระ.....	117
5. ความเหมือน ความแตกต่างในการกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ.....	120

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย